

http://idpnan.org.ua/files/kushnarov-i.v.-politichna-korupciya-_porivnyalno-politologichna-kontseptualizatsiya_-_d_.pdf.

3. Навчальний посібник за редакцією професора А. М. Михненка «Запобігання та протидія корупції» URL: https://afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=450&num=6.

4. Корупція в Україні: причини поширення та механізми протидії С. В. Дрьомов, Ю. Г. Кальниш, Д. Б. Клименко та ін.; за ред. Ю. Г. Кальниша. Київ: Пріоритети, URL: <http://sd.net.ua/2012/03/08/korupciya-v-ukrayini-vstup.html>.

Мацько Віта Андріївна,

старший науковий співробітник
3-го науково-дослідного відділу
науково-дослідної лабораторії
проблем правового та організаційного
забезпечення діяльності Міністерства
Державного науково-дослідного
інституту МВС України, кандидат
юридичних наук

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Проблема запобігання і протидії корупції в Україні завжди була і залишається актуальною. Високий рівень корупції в державі призводить до тотальної недовіри населення до влади, обмеження прав та свобод громадян, несе загрозу національній безпеці країни, що в свою чергу створює значні перепони на шляху України до євроінтеграції. Необхідність подолання цього «негативного явища» є важливим як для державного сектору, так і громадянського суспільства в цілому.

До одних з важливих засобів запобігання і протидії корупції належить громадський контроль. На міжнародному рівні питання обов'язкової участі громадськості у запобіганні і протидії корупції передбачено у Конвенції ООН проти корупції, яка набрала чинності для України 01.01.2010. Ратифікувавши вказану конвенцію, Україна взяла на себе обов'язок сприяння активній участі окремих осіб і груп за межами державного сектору, таких як громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад, у запобіганні корупції й боротьбі з нею та для поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру корупції, а також загроз, що створюються нею [1].

Важливо зазначити, що громадський контроль за запобіганням і протидією корупції уже досить тривалий час ефективно діє в США, Італійській Республіці, Гонконзі, Сінгапурі, Малайзії, Тайвані, Ізраїлі, Японії та інших країнах.

У вітчизняному законодавстві участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції закріплено у ст. 21 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII, де визначено, що громадські об'єднання, їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни в діяльності щодо запобігання корупції мають низку прав, до основних з яких належать: повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів; запитувати та одержувати від державних органів інформацію про діяльність щодо запобігання корупції; проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів, отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій; брати участь у парламентських слуханнях та інших заходах з питань запобігання корупції; вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання корупції; проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції; проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції; здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать законодавству тощо [2].

Громадський контроль визначають як діяльність громадськості (суб'єкта громадського контролю), що полягає у виявленні невідповідностей діяльності органів державної влади, інших державних організацій та органів місцевого самоврядування положенням законодавчих та інших нормативно-правових актів, очікуваним результатам державної політики, стандартам публічних послуг тощо, а також впливі на зазначені органи та організації для усунення таких невідповідностей і причин, що їх породжують [3, с. 258]. Проте, не дивлячись на низку прав, якими законодавчо наділена громадськість у сфері запобігання і протидії корупції та значу актуальність її участі у зазначеній сфері, існує низка перешкод, які заважають ефективно запобігати корупційним

злочинам в державі, до таких перешкод відносяться: пасивність органів державної влади і відсутність взаєморозуміння з нею, недовіра до представників правоохоронних органів і недосконалість законодавства тощо [4, с. 77].

Основним суб'єктом, який забезпечує та реалізує державну антикорупційну політику в Україні є Національне агентство з питань запобігання корупції. У ст. 15 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII, передбачено громадський контроль за діяльністю Національного агентства з питань запобігання корупції, яке забезпечується через Громадську раду при Національному агентстві (надалі – Громадська рада) [2]. Питання функціонування Громадської ради було закріплене ще у прийнятому у 2014 році Законі України «Про запобігання корупції». Проте, якщо у 2014 році Громадська рада утворювалася та формувалася Кабінетом Міністрів України з 15 осіб на підставі результатів конкурсу, то лише після того як прийняли Постанову Кабінету міністрів України від 20.11.2019 № 952 «Деякі питання Громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції», Громадська рада уже почала формуватися відповідно до результатів відкритого та прозорого конкурсу, який проводиться шляхом відкритого рейтингового інтернет-голосування громадян, які проживають на території України, а кандидатури для участі в конкурсі з формування складу Громадської ради при Національному агентстві подавалися громадськими об'єднаннями, які здійснювали діяльність у сфері запобігання та/або протидії корупції не менше двох років та мають підтвердження реалізованих ними проектів. Тому саме після зміни процедури відбору кандидатів до Громадської ради, вона стала реальним інструментом громадського контролю при Національному агентстві з питань протидії корупції.

Необхідність та важливість громадського контролю також закріплено у прийнятому 20 червня 2022 року Верховною Радою України Законі України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки», яким було затверджено Антикорупційну стратегію на 2021–2025 роки. Саме у зазначеній стратегії вказано, що загальний рівень толерування корупції в Україні знизився завдяки забезпеченню громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Це ще раз підтверджує той факт, що громадський контроль є важливим засобом запобігання і протидії корупції.

Підводячи підсумки можемо сказати, що в Україні за останні часи зроблено низку важливих кроків на шляху до

зниження рівня корупції в Україні, зокрема прийнято нове антикорупційне законодавство, постійно тривають реформи існуючих органів виконавчої влади на яких покладено обов'язок боротьби з корупцією, а також сформовано нову систему антикорупційних органів у зазначеній сфері, проте, на нашу думку, досягнення бажаних результатів у запобіганні і протидії корупції можливе лише за умов ефективного та постійного контролю зі сторони громадськості. Крім того, громадський контроль може допомогти підвищити рівень довіри суспільства до влади, знизити толерантність громадян та представників державної влади до корупції, та може виступити засобом забезпечення законності у сфері державного управління. Таким чином, громадський контроль можна визначити як важливий і дієвий інструмент запобігання і протидії корупції в Україні.

Список використаних джерел

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції 31.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.

2. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

3. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / А. М. Михненко, О. В. Руснак, А. М. Мудров та ін. ; за ред. А. М. Михненка. 4-те вид., переробл. й доповн. К. : ДННУ «Акад. фін. управ. ління», 2013. 666 с.

4. Білецький А. В. Участь громадськості у запобіганні корупційним злочинам в Україні : дис. ... канд. юрид. наук. Харків : Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2018. 228 с.

Мировська Анна Всеволодівна,
професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;
Плосконос Артем Ігорович,
начальник відділу № 3 Дніпровського
УП ГУНП в м.Києві, доктор філософії

СТАН НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ БОРТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Проблемам протидії організованій злочинності, зважаючи на її складну, багаторівневу та динамічну структуру, присвячена